

گزارش کوتاه علمی

علف هرز ارزن جنگلی (*Oplismenus compositus*) میزبان جدید نماتود

مولد زخم ریشه چای *Pratylenchus loosi*

BASKET GRASS (*OPLISMENUS COMPOSITUS*) AS A NEW HOST FOR TEA ROOT LESION NEMATODE, *PRATYLENCHUS LOOSI*

سیدتقی میرقاسمی و علی سراجی^۱

مرکز تحقیقات چای کشور، لاهیجان

نماتود مولد زخم ریشه چای (*Pratylenchus loosi* Loof, 1960) مهم‌ترین عامل خسارت‌زای باغ‌های چای شمال کشور است و سطح زیادی از باغ‌های چای آلوده به این نماتود می‌باشند. گیاه چای (*Camellia sinensis*) میزبان اصلی این نماتود بوده و در ایران تاکنون فقط از روی این گیاه گزارش شده است. در حالی که، در جهان گیاهانی چون مرکبات، سیب، گلابی، به، چمن و چندین گونه علف‌هرز میزبانان آن محسوب می‌شوند. علف‌های هرز به دلیل گسترش زیاد و سازگاری که با بوته‌های چای دارند در این محصول از اهمیت زیادی برخوردارند. تاکنون حدود ۹۵ گونه علف‌هرز در باغ‌های چای گزارش شده، که بین آنها خانواده‌های *Poaceae* و *Astraceae* بیشترین جمعیت را دارند. در این بررسی، ۱۳ گونه از علف‌های هرز شامل ارزن جنگلی (*Oplismenus compositus*)، نیلوفر پیچک (*Convolvulus sepium*)، پیچک صحرائی (*C. arvensis*)، پنجه انگشتی (*Potentilla reptans*)، آناغالیس دشتی (*Anagalis arvensis*)، پیربهار کانادائی (*Erigeron canadensis*)، بند واش خشکزی (*Paspalum dilatatum*)، بند واش آبی (*P. disticum*)، اویارسلام زرد (*Cyperus esculentus*)، ساس واش (*Acalypha australis*)، تمشک باغ‌های کوهپایه (*Rubus fruticosus*)، علف چمنی (*Poa annua*) و دم روباهی بلند (*Setaria viridis*) که دارای بیشترین فراوانی در باغ‌های چای کشور بودند از نظر میزبانی به نماتود مولد زخم ریشه چای مورد آزمایش قرار گرفتند. نمونه برداری در مراحل مختلف فنولوژیکی علف هرز انجام شد. استخراج نماتود از خاک با روش ال‌ک و سانتریفیوژ (Jenkins, 1964) و استخراج نماتود از ریشه با روش کولن و دهرد (Coolen and D'Herdt, 1972) انجام گرفت. در بین علف‌های هرز بررسی شده، آلودگی طبیعی به نماتود مولد زخم ریشه چای در علف‌هرز ارزن جنگلی (*O. compositus*) مشاهده شد. این نمونه متعلق به روستای کولچال از روستاهای توابع شهرستان املش بود که در طول شرقی ۵۰ درجه و ۶ دقیقه و ۲۶ ثانیه و عرض شمالی ۳۷ درجه و ۳ دقیقه و ۲۸ ثانیه و ارتفاع ۱۳۲ متر از سطح دریا قرار دارد. شناسایی گونه نماتود در مؤسسه تحقیقات گیاه پزشکی کشور تایید گردید. میزان جمعیت نماتود *P. loosi* به طور متوسط ۷۰ نماتود در سه گرم ریشه بود و بیشترین جمعیت نماتود در دوره

گل‌دهی علف هرز مشاهده شد. علف‌هرز ارزن‌جنگلی (*Basket grass*)، گیاهی است یک یا چندساله با ریشه‌های افشان از خانواده گندمیان (*Poaceae*) که توسط بذر تکثیر یافته و دارای ۱۰ گونه است. گونه موصوف از علف‌های هرز مهم باغ‌های چای بوده که خاستگاه اصلی آن ایران می‌باشد. اوج رشد رویشی آن اوایل تابستان و موسم گل‌دهی آن اردیبهشت و خرداد ماه بوده و در ماه‌های شهریور و مهر به بذر می‌رود. علف‌هرز مذکور در شرق نوار چای‌کاری ایران دارای بیشترین فراوانی است.

Archive of SID